

Alkotmánybíróság részére

Budapest

Donáti u. 35-45

1015

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: <u>IV/3095-2/2021</u>	
Érkezett: <u>2021 NOV 24.</u> <i>e-mail</i>	
Példány:	Kezelőiroda: <i>du'</i>
Melléklet: <u>db</u>	

Tárgy: alkotmányjogi panasz

Ügyszám: IV/3095-1/2021.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott

a dr. Kiss M. László Ügyvédi Iroda

eljáró ügyvéd: dr. Kiss M. László ügyvéd) útján (1. sz. melléklet) eljárva ezúton

a l k o t m á n y j o g i p a n a s z t

terjesztek elő a Budapest Környéki Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1.Bf.611/2020/16. számú végzése (2. sz. melléklet) ellen.

Alkotmányjogi panaszom jogalapjául az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban Abtv.), valamint az Alaptörvény (a továbbiakban: At.) alábbi rendelkezéseit jelölöm meg. Az Abtv. 51. § (1) bekezdése kimondja, hogy: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény, valamint e törvény szerint arra jogosult indítványa alapján jár el.” Az indítvány tartalmi követelményeiről az 52. § szól: „(1) Az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. (1b) Az (1a) bekezdésben foglalt eseteken kívül a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli a) azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza, b) az eljárás megindításának indokait, alkotmányjogi panasz esetén az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, c) a 38. §-ban meghatározott eljárás kivételével az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést vagy bírói döntést, továbbá a 33. §-ban meghatározott eljárás indítványozása esetén az Országgyűlés határozatát, illetve a 34-36. §-ban meghatározott eljárás indítványozása esetén az alaptörvény-ellenes működést, magatartást vagy hatáskörgyakorlást, d) az Alaptörvény, illetve a nemzetközi szerződés megsértett rendelkezéseit, e) az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés vagy - a 33. §-ban meghatározott eljárás indítványozása esetén - az Országgyűlés határozata miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel, továbbá a 34-36. §-ban meghatározott eljárás indítványozása esetén az indítványban foglalt kérelem részletes indokolását, valamint f) a kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára.”

Mindezen feltételeknek eleget téve kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a fentiekben hivatkozott, 1.Bf.611/2020/16. számú bírói döntést annak alaptörvény-ellenessége folytán szíveskedjen megsemmisíteni. Esetemben a következő három alaptörvényi rendelkezés állapítja meg az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, amely az indítványozó jogosultságát megalapozza, egyúttal amely

rendelkezések sérelmet szenvedtek: „XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”, valamint: „XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”, továbbá: „XXVIII. cikk (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.”

Előadom e körben, hogy az Abtv. 52. § (5)-(6) bekezdéseiben foglaltaknak is eleget teszek: „(5) Az indítványban meg kell jelölni az indítványozó nevét és lakóhelyét, illetve székhelyét, közjogi tisztségviselő indítványozó esetén a betöltött tisztségét, továbbá az alkotmányjogi panasz eljárásokban nyilatkozni adatai kezelését illetően. (6) Az indítvány mellékleteként meg kell küldeni az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják.” Személyes adataim fent feltüntetésre kerültek, adataim kezelését illetően pedig akként nyilatkozom, hogy kérem azokat zártan kezelni. A nevem nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá. Indítványomhoz mellékelem az ügy szempontjából releváns dokumentumokat.

Az alkotmányjogi panasz benyújtására vonatkozó szabályozás körében felhívom továbbá az Abtv. alábbi törvényhelyeit: „27. § (1) Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. (2) Jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, a) aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt, b) akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz, vagy c) akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed.” A szakasz utal az At. alábbi bekezdésére: „24. cikk (2) Az Alkotmánybíróság d) alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját.”

Az Alkotmánybíróság döntésével kapcsolatosan a törvény a következőképp rendelkezik: „39. § (1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az Alkotmánybíróság döntése mindenkire nézve kötelező.”, továbbá: „43. § (1) Ha az Alkotmánybíróság a 27. § alapján folytatott eljárásában alkotmányjogi panasz alapján megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a döntést megsemmisíti. (2) A bírói döntést megsemmisítő alkotmánybírósági döntés eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni. (3) A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni. (4) Az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is.”

Hivatkozom továbbá az Abtv. 29. §-ára, mely feltétel álláspontom szerint jelen ügyben teljesül: „Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” Az alkotmányjogi panasz benyújtására vonatkozó határidőt a törvény a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napban állapítja meg: „30. § (1) Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül, a 26. § (2) bekezdésében

meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani.” A sérelmezett döntés kézbesítésére 2021. május 19. napján került sor (3. sz. melléklet), alkotmányjogi panaszomat 2021. július 19. napján nyújtottam be, így ezen határidő megtartottnak minősül. Jelen panasz a Tisztelt Alkotmánybíróság hiánypótlási válaszlevelére kerül benyújtásra, az eredeti indítványt kiegészítve, azzal tartalmilag egységes szerkezetben.

A tényállás és a panasz részletes indokolása körében az alábbiakat kívánom előadni. Első fokon a Gödöllői Járásbíróság 4.B.112/2018/72. számú, 2020. június 30. napján kelt ítéletével (4. sz. melléklet) bűnösnek talált [REDACTED] büntetében, és ezért két év szabadságvesztésre és két év közügyektől eltiltásra ítélte. Az ítélettel szemben meghatalmazott védőm útján 2020. december 9. napján részletes indokolással ellátott fellebbezést nyújtottam be (5. sz. melléklet), melyben kifejtettem, hogy jelen ügyben nem került sor a nyomozást elrendeléséhez szükséges feljegyzés elkészítésére. Az eljárás még a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: régi Be.) hatálya alatt indult, melynek 170. §-a szabályozza a nyomozás elrendelésének alapjára vonatkozó körülményeket, illetve követelményeket. Ezen szakasz (2) bekezdése kimondja, hogy: „Nyomozást az ügyész vagy a nyomozó hatóság rendel el, és erről feljegyzést készít. A feljegyzésből ki kell tűnnie, hogy milyen bűncselekmény miatt és mikor indítottak nyomozást. A nyomozás elrendelése a feljelentést tartalmazó iraton is feljegyezhető.”

A hatályban lévő, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) ugyanezt a szabályozást viszi tovább következetesen. A törvény 375. § (2) bekezdése szerint: „Nyomozást az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendel el.” A szakaszhoz tartozó kommentári szövegrész kimondja, hogy: „A nyomozás elrendelésére az ügyészség és a Be. 34. §-ában meghatározott nyomozó hatóság jogosult, amely döntés esetén nem megjelenítési formájának, hanem tartalmának, a nyomozás céljainak eléréséhez szükséges eljárási cselekmények megkezdésének van nagyobb jelentősége, ezért késedelmet nem tűrő esetben a nyomozás elrendelését nem szükséges azzal egyidejűleg írásba foglalni, ekkor bármely nyomozó hatóság végezhet eljárási cselekményt, amely a nyomozás elrendelését is jelenti. Az ügyiratokból azonban ki kell tűnnie, hogy a nyomozást mely bűncselekmény miatt, mikor indították meg, ezért a nyomozás elrendeléséről - késedelmet nem tűrő esetben utólag - legalább feljegyzést kell készítenie az erről döntő ügyészségnek vagy nyomozó hatóságnak.” Az indokolás is külön nevesíti a feljegyzés meglétének szükségességét: „A nyomozás elrendelése az arra jogosult hatóság döntése, függetlenül annak formai megjelenésétől, ezért a törvény a nyomozás elrendelésével összefüggésben mellőzi a feljegyzés formakényszerét.” Egységes álláspontot látunk tehát az egyes büntetőeljárási törvények szemléletében: a régi és a hatályos Be. egyaránt kötelező elemnek és egyben kötelező alapnak tekinti a feljegyzés megtételét elsődlegesen a nyomozás elrendelését megelőzően, másodlagosan pedig azt követően, utólag. Jelen ügyben ezek közül egyik sem teljesült.

Tényként állapítható meg, hogy a védelem számára biztosított ügyiratok között nem található sem ilyen különálló feljegyzés, sem pedig a feljelentést tartalmazó iraton szereplő feljegyzés, mindezek mellett pedig az iratjegyzék (6. sz. melléklet) sem tesz utalást feljegyzés meglétére. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdésének sérelmét idézi elő a nyomozás elrendelését tartalmazó feljegyzés hiánya, védőm 2021. május 20-án kérelemmel fordult az első fokon eljáró Gödöllői Járásbírósághoz valamennyi, az eljárás kapcsán keletkezett iratról történő másolatkiadás céljából. Jelen eljárás szempontjából különösen releváns szempontként kiemelem e körben, hogy az eljáró bíróság rendelkezésére álló iratanyag oldalszámozása és a védőm birtokában lévő iratanyag oldalszámozása eltér, ami egy kivizsgálást követően adott esetben az eljárás megszűnését, vagy a vádlott felmentését vonhatja maga után. Tényként állapítható meg az is,

hogy a Gödöllői Járásbíróság által 2021. július 7. napján védőm részére megküldött iratjegyzék (7. sz. melléklet) sem tartalmazza a nyomozás elrendelésére vonatkozó okiratot. A rendelkezésre álló adatok alapján sajnálatos módon nem lehet kizárni azt a körülményt, hogy ismeretlen személy utólag helyezte el a nyomozás elrendelésére vonatkozó feljegyzést, amely körülmény kivizsgálása érdekében a panaszos feljelentést tett és az ezzel kapcsolatos büntetőeljárás folyamatban van, amely tényre tekintettel indokolt a kiszabott büntetés végrehajtásának felfüggesztése, illetve félbeszakítása.

A teljes iratmásolat iránti kérelmemet követően a Gödöllői Járásbíróság megküldte a rendelkezésére álló iratanyagot (8. sz. melléklet), melyből szintén egyértelműen kitűnik, hogy az eljáró bíróság rendelkezésére álló iratok oldalszámozása és a védő birtokában lévő iratanyag oldalszámozása eltér egymástól. Fontosnak tartom külön kiemelni továbbá, hogy a bírósági iratanyagban a 17. oldaltól (az oldalak jobb felső sarkában lévő számozás szerint, ami a csatolt melléklet 22. oldalán található) egy párhuzamos, két különálló számozás található. Az előzőekben előadottakból következik, hogy felmerülhet annak alapos gyanúja, hogy az iratjegyzéket ismeretlen személy vagy személyek a bírósági szakban utólag módosíthatták, kiegészíthették, abban törvénysértő módon később keletkezett iratokat – különösen a nyomozás elrendelésére vonatkozó feljegyzést – helyezhettek el. Ez esetben az utólag elhelyezett, módosított irat visszadátumozott, azaz hamis iratnak minősülne. Minderre tekintettel a terheltre nézve súlyos és méltánytalan jogkövetkezmények származtak az eljárás során, ugyanis amennyiben a nyomozás jogszabályi követelményeknek megfelelő elrendelése utólag vált az iratanyag részévé, az esetben az adott okirat hamisnak, a vád pedig törvénytelennek minősül, az okirat a büntetőeljárás során bizonyítékként nem használható fel. Mindez magával vonja azt is, hogy a nyomozás elrendelése nem történt meg, így a bűnösség nem lett volna megállapítható és a bíróságnak felmentő ítéletet kellett volna hoznia. A bizonyítékok értékelhetőségének körében a Be. 167. § (5) bekezdése akként rendelkezik, hogy: *„Nem értékelhető bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközökből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyészség, a nyomozó hatóság, illetve a (2) bekezdésben meghatározott hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők büntetőeljárási jogainak lényeges sérelmével szerzett meg.”* Határozott állásponantom szerint az eljárás során így valamennyi, a nyomozó hatóság által beszerzett bizonyítékot ki kellene zárni – mely a vádat is kiüresítené –, hisz a nyomozás szabályszerű elrendelésének hiányában egy bizonyíték sem tekinthető törvényesnek, hisz a büntetőeljárás hivatalosan meg sem indult.

Tájékoztatom a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az iratanyag-eltérés okán 2021. szeptember 21. napján feljelentést tettem hivatali visszaélés és a közokirat-hamisítás büntettének alapos gyanúja miatt (9. sz. melléklet), melyet a Budapesti Regionális Nyomozó Ügyészség 2.Nyom.1858/2021. számú határozatával (10. sz. melléklet) elutasított. A feljelentés elutasításával szemben 2021. október 21-én panasszal éltem a Központi Nyomozó Főügyészség felé (11. sz. melléklet).

Határozott állásponantom szerint azzal, hogy a nyomozás elrendelése vonatkozásában a jogszabály által megkövetelt feljegyzés hiányzik, továbbá, hogy az eltérő oldalszámozásnak köszönhetően a védő és a bíróság rendelkezésére álló és így megismerhető iratok köre eltér egymástól, az eljárásjog szabályainak súlyos sérelme, egyúttal a tisztességes eljáráshoz (ideértve a fegyverek egyenlőségét, mint részjogosítványát), valamint a hatékony védelemhez való jog csorbulása miatt az alkotmányos jogaim sérelme következett be az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdése alapján.

Szilárd meggyőződésem, hogy tisztességes tárgyaláshoz való jog érvényesülése során a büntetőeljárásban az eljárási cselekményeket olyan módon kell lefolytatni, illetve

dokumentálni, hogy annak megtörténte, illetve tartalma a külső szemlélő számára ne ébresszen kételyeket a jogszerűség vonatkozásában, különösen akkor, mikor az eljárási cselekmény léte, vagy nem léte az eljárás megszűnését eredményezheti. Jelen esetben a rendelkezésre álló tények, illetve bizonyítékok alapján nem zárható ki az utólagos jogellenes beavatkozás az eljárásba, így addig, amíg az ésszerű kételyek az eljárás tisztaságával kapcsolatban nem kerülnek megerősítésre, vagy megcáfolásra, addig a meghozott jogerős ítélet megsemmisítése mellett indokolt az aggályos körülmények kivizsgálásának elrendelése, illetve az ítélet végrehajtásának elhalasztása. E körben hívom fel a figyelmet továbbá a bizalmi elv sérelmére is, ugyanis amennyiben beigazolódná, hogy utólagos jogellenes beavatkozás történt az iratanyag vonatkozásában, azzal nem csupán a tisztességes eljáráshoz és a hatékony védelemhez való alkotmányos alapjogok szenvedtek sérelmet, hanem a hatóságokba vetett bizalom is.

A Büntetőeljárás jog tankönyv (szerk.: Király Tibor, Osiris Kiadó, 2003) (továbbiakban: Tankönyv) a 238-as margószámánál büntetőeljárás pozitív előfeltételiről az alábbiakat mondja. „A büntetőeljárás (a mai jogrendszerünkben a magánvádas eljárás kivételével) – a nyomozással kezdődik. A büntetőeljárás megindításának kiemelkedő jelentősége van, mert ez az a kezdet, amelyet további eljárási cselekmények követhetnek, és emiatt nagy fontosságúak annak az előfeltételei. Ennek a törvényben meghatározott, illetőleg abból kiolvasható pozitív előfeltételei: a bűncselekmény gyanúja; a gyanút jogosult hatóság állapítja meg; a hatóság dönt a büntetőeljárás megindításáról, és ennek megfelelően cselekszik.” Hivatkozom továbbá A vád törvényessége az elmélet és gyakorlat tükrében című szakmai értekezésre (Czédli Deák Andrea, Büntetőjogi Szemle, 2016/1-2. szám). A cikk 6. oldalán a 33-as lábjegyzetben az alábbi megállapításokat teszi a szerző: „Nem lehet természetesen figyelmen kívül hagyni azt, hogy amennyiben az eljárás nyomozati szakaszában nyilvánvaló eljárási szabálysértés történt, az kihatással lehet a későbbi bizonyítási eljárás törvényességére. Az a bizonyíték ugyanis, amelyet az ügyész valamely törvénytelenül lefolytatott nyomozati cselekmény útján szerzett be, a „mérgezett fa gyümölcsének” tekintendő, és az sem a vád megalapozottságának alátámasztására, sem az ítéleti tényállás megalapozására nem használható fel.”

Fellebbezésemben részletesen kifejtettem, hogy tekintettel arra, hogy – feljegyzés hiányában – hiányzott a nyomozás elrendelése, az ügyészség által beszerzett bizonyítékok nem minősülnek törvényesen beszerzetteknek. Ebből következik, hogy azok bizonyítékként nem használhatók fel, így a bűnösség megállapítására sem szolgálhatnak. Az eljáró bíróságok ezen érveket az ítélelhozatal során figyelmen kívül hagyták, holott megítélésem szerint **a nyomozás elrendelésének hiánya olyan súlyos eljárási szabálysértés, amely nem orvosolható az eljárás későbbi szakaszaiban, a nyomozás törvénytelenége pedig nem törvényes vád benyújtását eredményezi, mivel el nem rendelt nyomozásra tekintettel, nem létező nyomozati eljárásban került sor törvénytelenül a bizonyítékok beszerzésére.**

Hogy a nyomozás elrendelésének hiányára vonatkozó álláspontomat minél több oldalról, számos szakcikket is felhasználva minél megalapozottabban ki tudjam fejteni, 2021. május 11. napján fellebbezésem indokolásának kiegészítését terjesztettem a bíróság elé (12. sz. melléklet). Indokolásom kiegészítésében felhívtam a figyelmet a régi Be. 170. §-hoz, különös tekintettel annak (2) bekezdéséhez fűzött indokolásra, mely egyértelműen rögzíti, hogy: „A hatályos szabályozáshoz képest szűkíti a törvény azoknak az adatoknak a körét, melyeket az elrendelt nyomozásról készült feljegyzésnek tartalmaznia kell. Változatlanul szükséges a feljegyzésben feltüntetni, hogy milyen bűncselekmény miatt és mikor indult a nyomozás, szükségtelen viszont annak megjelölése, hogy ki ellen indították meg a büntetőeljárást. A törvény szerinti szabályozás részint abból indul, ki, hogy a feljegyzésnek csak az eljárás szempontjából leglényegesebb tényekre kell szorítkoznia, részint elejét kívánja venni annak a gyakorlatnak, hogy a média érdeklődése folytán gyakran már az eljárás kezdetén, a gyanúsítottkénti

kihallgatást megelőzően ismertté válik a lehetséges terhelt(ek) neve. A törvény jelenlegi rendelkezése folytán pl. abban az esetben is meg kell jeleníteni a nyomozást elrendelő feljegyzésen a feljelentett személy nevét, ha már a nyomozás elrendelésekor nyilvánvaló, hogy nem a feljelentett követte el a bűncselekményt.”

A fentiekén túl a büntetőeljárás törvényhez fűzött kommentárra is több ízben hivatkoztam, mely a feljegyzés alaki és tartalmi kellékeit is részleteiben taglalja. Az ügy szempontjából legrelevánsabb kommentári szakaszt alkotmányjogi panaszomban is fontosnak tartom felhívni: „A nyomozás elrendelése alakilag egyszerű, tényéről feljegyzést kell készíteni, a feljegyzés kezdőirat. [...] Az időpont megjelölése azért is szükséges, mivel a nyomozás határidejének kezdőnapját jelenti, így a határidő számításának dokumentált alapja. A feljegyzésre írásban kell, hogy sor kerüljön, ugyanakkor, ha a feljelentést írásban tették vagy a hatóság által vették fel, akkor a feljegyzés a feljelentést tartalmazó okiraton is megtehető.”

Álláspontom igazolásául fellebbezésem indokolásának kiegészítésében kitértem a hatályos büntető eljárásjogi szabályozásra is, amely – ahogy azt jelen alkotmányjogi panaszban fent már kifejtettem – a korábbi rendelkezéseket és gyakorlatot viszi tovább következetesen, a feljegyzés megléte és az arra vonatkozó követelmények kapcsán nem módosít a korábbi eljárási törvény által meghatározottakon.

Analógiaként arra szeretnék hivatkozni, hogy amennyiben nem kerül elrendelésre a nyomozás, akkor ugyanazon jogkövetkezménynek kell álláspontom szerint érvényesülnie, mintha vád benyújtása nélkül hozna az eljáró bíróság ítéletet. Mindkét esetben a lefolytatott bizonyítás nem tekinthető törvényesnek annak ellenére, hogy maguknál az eljárási cselekményeknél esetlegesen betartották a hatályos eljárási szabályokat. Mivel az eljárás megindításához szükséges jogi norma, illetve lépés hiányzik, így minden ezt követően tett jognyilatkozat, illetve beszerzett bizonyíték törvénytelennek minősül, így súlyosan sérül a Római Egyezmény 6. cikkében rögzített tisztességes tárgyaláshoz és a tisztességes eljáráshoz való jog is.

E körben elsőként hivatkozom a vád törvényessége témájában a Büntetőjogi Szemle 2016/1-2. számában megjelent alábbi szakcikk-részletre: *„Gellér Balázs tanulmányában arra kereste a választ, hogy amennyiben a vád túlnyomó részben a bizonyítási szabályok megszegésével, vagy jogellenesen beszerzett bizonyítékokon alapul, a vád ettől függetlenül tekinthető-e még törvényesnek, és az alkalmas-e arra, hogy a bírósági eljárás alapját képezze. A szerző szerint „a vádnak tartalmaznia kell azt az ügyészi meggyőződést, hogy a bizonyítékok alkalmasak a vádlott bűnösségének kétséget kizáró bizonyítására”, ezért kizárja a fel nem használható bizonyítékokon alapuló vád törvényességét. Hangsúlyozza, hogy a megalapozott vád a törvényes vád fogalmának része, ezért csak a megalapozott vád lehet törvényes. Meggyőződése alapján a vád nemcsak akkor alkalmatlan a bírósági eljárás lefolytatására, ha nem felel meg a törvényes vád Be.-beli fogalmának, hanem akkor is, ha a Be.-ben meghatározott egyéb tartalmi követelményeket, azaz a vádiratra vonatkozó előírásokat sem elégíti ki. Álláspontja szerint amennyiben a vád a bizonyítékok felsorolását nem tartalmazza, vagy a felsorolt bizonyítékokat valamely ok miatt ki kell rekeszteni, úgy a vád nem törvényes. Annak a lehetőségét is elveti, hogy a bíróság a tárgyaláson felveti bizonyítással pótolja ezeket a hiányosságokat, ugyanis a bíróság ily módon nyomozati tevékenységet végezne, amelyből kifolyólag sérülne a tisztességes eljáráshoz való jog és az eljárási feladatok megoszlásának elve.”*

Röviden szükségesnek tartom kiemelni továbbá ezen a ponton, hogy megítélésem szerint azzal is szabálysértés valósult meg, amikor az eljáró hatóságok nem biztosították a védelem számára, hogy a kiskorú sértettnek akár közvetve, akár közvetlenül kérdéseket tegyen fel. Az

elsőfokú eljárásban bizonyítási indítványt terjesztettünk elő a már 18. életévét betöltött sértettnek a tárgyaláson történő tanúkénti ismételt meghallgatására, az első fokon eljáró bíróság azonban ezen indítványt elutasította azon okból, miszerint az az eljárás elhúzására alkalmas, ellentétes továbbá a különleges bánásmódot igénylő sértett érdekeivel és a Be. 520. §-ának szellemével. Ezen indokok mindegyikét vitattam.

Álláspontom szerint egy egyszeri ismételt tanúkenti kihallgatás nem okozta volna az eljárás elhúzódását, s különösen nem célozta azt az indítvány. A különleges bánásmódot igénylő sértett ismételt meghallgatását a Be. nem zárja ki, ezen felül tekintve, hogy az eljárás alatt a sértett a 18. életévét betöltötte, a védő a kihallgatásakor jelen lehetett volna, és közvetlenül kérdéseket tehetett volna fel számára. Azzal, hogy az elsőfokú bíróság a kihallgatás iránti indítványnak nem adott helyet, megítélésem szerint ismét a hatékony védelemhez és a tisztességes tárgyaláshoz való jogaim sérültek.

Kiemelem továbbá, hogy a nem személyes – azaz Skype útján történő – jelenléte sem engedélyezték védőm számára a sértetti kihallgatás során, holott a Be. egyetlen rendelkezése sem tiltja a nem személyes jelenléte. A törvény 82. § c) pontja értelmében: *„Külön döntés nélkül különleges bánásmódot igénylő személynek minősül a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje.”* Kimondja továbbá a 89. § (4) bekezdése, hogy: *„Ha a 82. § c) pontja alapján különleges bánásmódot igénylő sértett a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, c) a sértett részvételét igénylő eljárási cselekmény helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen, f) a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményen jelen lévő személyek kérdésfeltevési joga korlátozott, csak indítványozhatják kérdés feltevését”.* A büntetőeljárás törvénye szerint tehát csak közvetlenül nem tehet fel a védő kérdéseket, amiből következik, hogy a közvetett kérdésfeltevésnek törvényi akadály nincs, azonban a hatóságok azt nem biztosították a védelem számára. Megítélésem szerint ezzel az intézkedéssel is sérült a tisztességes tárgyaláshoz és a hatékony védelemhez való alkotmányos jogom, amelyet az ítéletek megsemmisítése esetén az eljárás megismérlése útján lehetőség lenne orvosolni.

A továbbiakban a tisztességes tárgyaláshoz, valamint a hatékony védelemhez való jog megsértésének kérdéskörét fejtem ki részletesen, számos esetjogi példával is megerősítve.

A Be. preambulumban történő utalás és az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése is rögzíti, hogy: *„mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése kimondja továbbá, hogy: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”* A tisztességes eljáráshoz való jog egyik nemzetközi alapdokumentuma, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 6. cikke szerint: *„1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.”* Az

Emberi Jogok Európai Egyezménye a következőképp fogalmaz: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.” Az Alapjogi Charta is rendelkezik erről: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételéhez.”

Ha az Alaptörvényt vizsgáljuk, a Nemzeti Hitvalláshoz fűzött indokolás kiemeli a tisztességes eljáráshoz való alapjogot: „Az Alaptörvény második része a Szabadság és felelősség címet viseli, középpontjában az ember és az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogai állnak. Az alapvető jogok katalógusának példaadója az egységes Európa huszonegyedik századi alapjogi dokumentuma, az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Alapjogi Charta). Az Alapjogi Charta mintájára jelenik meg az Alaptörvényben többek között a munkavállalók és munkaadók egyes jogainak rögzítése, a gyermekmunka és az emberi egyedmásolás tilalma, a fogyatékkal élők külön védelme, valamint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog.” Ahogy a fent hivatkozott XXVIII. cikkhez fűzött kommentár is rögzíti: „Az Alaptörvény XXVIII. cikke tehát a bírósági eljárás olyan alkotmányos garanciáit biztosítja, mint a tisztességes eljáráshoz való jog, a fair eljárás elve, a bírósághoz fordulás joga, a védelemhez való jog, a fegyverek egyenlősége, a nullum crimen sine lege és nulla poena sine lege elve, az ártatlanság vételme vagy a jogorvoslathoz való jog, amelyek további részjogosítványokra bonthatók. [...] A 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat a fair bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban kifejezetten is rögzítette, hogy az egyrészt nem azonosítható az Alaptörvény XXIV. cikke szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal, másrészt azt, hogy a fair eljárással összefüggésben kiterjedt alkotmánybírósági gyakorlat létezik. Ez a döntés is megfogalmazta, hogy „**jogállami keretek között a »tisztességes« karakter minden közhatalom erejével felruházott eljárással szemben követelmény. Ezért a sajátosságok figyelembe vétele mellett, de a hatósági eljárásban is meg kell jelennie a fair eljárás követelményeinek, amely követelményeket az alapjogi jogalanyisággal rendelkező ügyfeleknek alanyi jogként, végső fokon alapjogként ki kell tudni kényszeríteni. E jogok érvényesíthetősége a hatóság működésének korlátja, jogszerű eljárásának pedig mércéje.**”

A 8/2013. (III. 1.) AB határozat szintén kiáll a tisztességes eljáráshoz való jog sérthetlensége mellett: „Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatában a jogállami büntetőeljárás korlátozhatatlan minősége az eljárás tisztessége”. Megfogalmazza továbbá a következőket, amik szintén kulcsfontosságúak szempontomból: „A Bíróság a tisztességes eljárás egyezménybeli követelményének érvényesülését a bírósági szakaszt megelőző nyomozás során is megkívánja. A Bíróság abból a megfontolásból terjeszti ki az Egyezmény 6. Cikkében foglalt alapjogi jellegű elvárás alkalmazását a büntetőeljárás bírósági tárgyalás előtti szakaszára, mert értékelése szerint a büntető eljárások kezdeti részében elkövetett jogsértés komoly hatást gyakorolhat a bíróság előtt folyó tárgyalás tisztességére is. Ennek megfelelően a Bíróság olvasatában a védő igénybevételének jogát és lehetőségét már a büntetőeljárás kezdeti szakaszától kezdődően szükséges biztosítani.”

Megítélésem szerint azért, hogy a másodfokon eljáró bíróság a nyomozás szabályszerű elrendelése nélkül hozott rám nézve marasztaló ítéletet, a tisztességes eljáráshoz való alapvető jogom szenvedett jelentős sérelmet.

A 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat nem csupán a tisztességes eljáráshoz való jogról, hanem a fegyverek egyenlőségének kérdéséről is tesz kulcsfontosságú megállapítást, mely – az iratjegyzék eltérése és így a védelem, valamint a bíróság és az ügyészség által eltérő mértékű

iratmegismerési lehetőségére tekintettel – szintén releváns jelen ügyben: „A testület által kimunkált és következetesen érvényesített alkotmányos mérce értelmében a tisztességes bírósági eljárás követelménye „az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét. [...] A fair bírósági eljáráshoz való jog mindazonáltal több részjogosítványból épül fel, amelyek egyike a fegyverek egyenlősége. A valamennyi peres eljárásban érvényesülő fegyveregyenlőség részjogosultságát a testület közvetlenül az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére vezette vissza.”

Bár a 6/1998. (III. 11.) AB határozat a régi Be. hatálya alatt született, mégis rögzít számos fontos megállapítást: „A tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a „fegyverek egyenlősége”, amely a büntetőeljárársban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. A fegyverek egyenlőségének egyik feltétele (és a nemzetközi szervek esetjogában is leginkább kimunkált területe) a felek mindegyikének személyes jelenléte az eljárási cselekmények során, illetve egyes eljárási szereplők (például szakértők) megtartása semleges pozícióban. A másik feltétel, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik a fair trial elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés kellő idejének és eszközeinek követelményével. [...] Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és - megfelelő biztosítékok között - birtokolása is ezek közé a „mindenképpen biztosítandó” jogok közé sorolható. A dokumentumok megismerése; a belőlük készíthető jegyzetek szabad „birtokolása”; a dokumentumok „birtoklása” a tárgyalás alatt vagy máskor is, de csak a bíróság épületében, azonban nem elégíti ki a védelemhez való jogot, ha egyszersmind a fegyverek egyenlősége nem érvényesül. [...] A fegyverek egyenlőségéből tehát az következik, hogy a terhelt és a védő jogának korlátozása az iratmásolatok szabad birtoklása és használata tekintetében az alább kifejtett megkülönböztetések szerint alkotmányellenes, ha a vád ugyanazokat az iratokat korlátozás nélkül birtokolhatja, és használhatja. [...] A hatékony és megfelelő felkészülést biztosító védelemhez való jog, összefüggésben a tisztességes eljárásnak a fegyverek egyenlősége fogalmában is megnyilvánuló követelményeivel azt követeli meg, hogy a terhelt és védője a vádiratot, valamint az összes olyan iratot, amelynek kézbesítése a Be. szerint kötelező, akkor is eredeti szövegével, teljes terjedelmében megkapja és birtokolhassa, ha azok államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaznak. [...] A védelemhez való jog és a fegyverek egyenlősége azonban az összes olyan dokumentum birtoklására és szabad használatára kiterjed, amellyel a vád is így rendelkezik.”

A fenti határozat kitér továbbá a következőkre is: „Az Alkotmány 57. §-ának (3) bekezdéséből ilyen módon levezetett követelmények teljes összhangban állnak a védelem jogára vonatkozó nemzetközi kötelezettségeinkkel is, amelyek szerint eleve a védelemhez való jognak ez a tág értelmezése a kiindulópont. Mind a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya [14. Cikk 3. b)], mind az Emberi Jogok Európai Egyezménye [6. Cikk 3. b)] (a kihirdetett magyar szövegekkel ellentétben) egyező szóhasználattal írják elő a bűncselekménnyel vádolt minden személy számára feltétlenül megadandó „minimális” jogok között, hogy az „legalább” „megfelelő idővel és lehetőséggel rendelkezék védelme előkészítésére”, illetve „rendelkezék

a védelmének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel” (az egyezmények szövege szerint: „to have adequate time and facilities for the preparation of his defence”, illetve „a disposer du temps et des facilités nécessaires a la préparation de sa défense”). Ezek az eszközök vagy lehetőségek pedig felölelnék minden olyan „elemet”, amely a büntető felelősség alóli mentesülést vagy a büntetés csökkentését szolgálhatja, s amelyeket a hatáskörrel rendelkező hatóságok gyűjtöttek vagy gyűjthetnek össze.”, továbbá: „Teljesen egyértelmű, hogy ezek az „eszközök” és „elemek” magukban foglalják az iratok tartalmának megismeréséhez való jogot. Így van ez nemcsak az említett egyezmények gyakorlatában, hanem - mint a Be.-ben is - általában a büntetőeljárás kódexekben is.”

Annak igazolásául, hogy a fegyverek egyenlősége valóban a tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványát képezi, hivatkozom a 26/2021. (VIII. 11.) AB határozatra is: „Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezésével nevesíthetők a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok. Ezek különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága (ami nem garantálja a döntés igazságosságát), a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű időn belüli elbírálás. A szabály de facto nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége.”

Az Alaptörvény hivatkozott szakaszai szerint a tényállás körében kifejtett iratanyag-eltérési okok miatt a fegyverek egyenlőségének elve, mint a tisztességes eljáráshoz való alapjog egyik részjogosítványa sérelmet szenvedett, melynek következtében – a marasztaló ítéletre tekintettel – jelentős, a lezárult eljárásban nem orvosolt hátrányt szenvedtem.

Végül felhívom a 26/2021. (VIII. 11.) számú AB határozat alábbi megállapítását, mely egyben a tisztességes eljáráshoz való jog fontosságát, elsőbbségét is deklarálja: „Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye. [...] A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes - régóta töretlen - gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság ugyanis már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban rámutatott, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely - valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében - nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.”

Mielőtt az alapjog tartalmáról és annak lehetséges korlátozásáról szólnék, fontosnak tartom kitérni röviden e körben a (hatékony) védelemhez való jogra is, melyet az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése deklarál: „A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.” A büntetőeljárás törvény alapvető rendelkezései között tér ki az elvre, a 3. § (1) bekezdése rögzíti a hatékony védelemhez való jogot: „A terheltnek a büntetőeljárás minden szakaszában joga van a hatékony védelemhez.” Természetesen nem újkeletű a védelemhez való jog hangsúlyozása, azt a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk emelte törvényi szintre, majd a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 5. § (1) bekezdése is tartalmazta: „a terheltet megilleti a

védelem joga”. Számos alkotmánybíróági határozat is foglalkozott ezen jog érvényesülésének biztosításával; példaként említhető a 8/2013. (III. 1.) AB határozat, amelyben a testület elvi élel rögzíti a büntetőeljárással szembeni követelményként, hogy a terhelt védelemhez való joga hatékonyan érvényesüljön.

Ha nemzetközi kitekintést teszünk, jól látható, hogy a legfontosabb szerződések, egyezmények és egyéb jogi aktusok egytől egyig hangsúlyozzák a védelemhez való jog biztosításának fontosságát. Már az 1950-ben aláírt Emberi Jogok Európai Egyezménye is rögzíti az elvet a 6. cikk 3. pontjában, miszerint: *„minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van - legalább - arra, hogy [...] b) rendelkezék a védekezésének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel; c) személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessék, és ha nem állnak rendelkezésére eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára ügyvédet*”. Az 1966-os Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikkének 3. pontja alapján: *„az ellene emelt vád elbírálásakor mindenkinek teljes és egyenlő joga van legalább a következő biztosítékokra: [...] b) megfelelő idővel és lehetőséggel rendelkezék védelme előkészítésére és az általa választott védővel való érintkezésre.*” Végül az Európai Unió Alapjogi Chartájának 48. cikkét hívom fel, melynek (2) bekezdése szerint: *„minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását*”.

Hogy a jogalkotó pontosan milyen szerepet szánt a védelemhez való jognak, azt a Be.-hez fűzött kommentár is egyértelművé teszi. A védelem joga alkotmányos jog, alapjog és egyidejűleg alkotmányos büntetőeljárás alapelv is, mely a büntetőeljárás minden szakaszára vonatkozóan megjelenik. Elsődleges célja annak biztosítása, hogy a terheltnek lehetőséget nyújtson kiterjedt ügyféli jogainak hatékony gyakorlására. A védelemhez való jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog egyik eleme is egyben, ami garantálja, hogy a hatóságok jogalkalmazó tevékenysége során ne kerüljön sor a törvényi szabályok megkerülésére. Szolgálja továbbá a „fegyverek egyenlőségének” biztosítását, így juttatva érvényre a *favor defensionis* (a védelemnek szóló kedvezmény) elvét. *„A favor defensionis elv maradéktalan érvényesülését szolgáló rendelkezések hivatottak arra, hogy a „fegyverek egyenlősége” a valóságban is biztosítva legyen. Szükség van ugyanis annak a hátránynak a kiküszöbölésére, mely a - rendszerint - laikus terhelt és a közhatalmi jogosultságokkal bíró állami szakapparátus tárgyalási ügyfélegyenlősége között fennáll.*”

További fontos megállapítást tesz a 8/2013. (III. 1.) AB határozat az eljárás kezdeti szakaszának sérülékenységevel kapcsolatban: *„Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága az ötödik alkotmány kiegészítésben biztosított védelemhez való jog hatékony garانتálását hasonló megfontolásból terjesztette ki a bírósági tárgyalást megelőző vizsgálati, nyomozási szakaszra. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint egyfelől a bűnügy kezdeti szakasza olyan kritikus része az eljárásnak, ahol leginkább szükség van professzionális jogi tanácsra és segítségre. Éppen ezért a védő igénybevételéhez való jog fogyatékos lenne, ha érvényesülését csak egy olyan szakasztól kezdve biztosítanák, amelyben a vallomástétel jelentősége csökken. Másfelől közvetlen az összefüggés a bűnügyi vizsgálatok kezdeti, kritikus szakaszaiban beszerzett információk és a tárgyalások végkimenetele között, ezért a nyomozás során foganatosított terhelti kihallgatások döntő hatásúak lehetnek. A nyomozás kezdeti szakaszában a bizonyítékok gyors és hatékony beszerzése, illetve a terhelt jogi segítség iránt jelentkező igénye között kényes az egyensúly, amelyet mindig a terhelt alkotmányos jogainak érvényesülése javára szükséges eldönteni.*”

A hatékony védelemhez való alapjogom szenvedett sérelmet ezáltal, hogy a védőm nem azonos tartalmú iratanyag birtokában volt az eljárás során, mint az eljáró bíróság és a vádhatóság, amely körülményről csak a másodfokú nyilvános ülésen szerzett tudomást.

A továbbiakban – a releváns alapjogok ismertetését követően – azok korlátozásának lehetőségére vagy annak kizártságára fókuszálok. E körben elsőként a 6/1998. (III. 11.) AB határozat szövegrészletére hivatkozom, melyet a bíróság későbbi határozatai is következetesen tovább visznek, illetve utalnak rá: „Az alapjogok korlátozásának e jogok lényeges tartalma a határa: az Alkotmány 8. § (2) bekezdése kimondja, hogy alapvető jog lényeges tartalmát törvény sem korlátozhatja. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint valamely alapjog lényeges tartalmát az a korlátozás sérti, amely - valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében - nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan.”

A fentiekén túl a 19/2021. (V. 27.) AB határozat alábbi lényegi megállapítását tartom fontosnak felhívni: „Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye {14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266; 3001/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [42]}. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja {3/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [61]; 17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [103]; 3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes - régóta töretlen - gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság ugyanis már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban rámutatott, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely - valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében - nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98).”

Az alapjogok tartalmának, korlátozásának, és az alapjogi tesztnek témájában segítségül hívom dr. Gárdos- Orosz Fruzsina egyetemi oktató tanulmányának (<https://ijoten.hu/uploads/az-alapjogok-korltozsa.pdf>) egyes elemeit. Az egyes alapvető jogok mibenlétével, természetével kapcsolatosan a tanulmány megjegyzi, hogy: „A magyar Alaptörvény is elismeri az ember alapvető jogait. Azt vallja tehát, hogy vannak olyan alapvető jogok, amelyek az embert születésénél fogva, emberi minőségéből fakadóan illetik meg.” Az alapjogok korlátozásának elméleti alapjairól elmondható, hogy: „A modernebb alkotmányjogi felfogás azt tartja, hogy az államnak aktívan biztosítania is kell az alapvető jogok védelmét. Ehhez szorosan hozzátartozik az, hogy meghatározza az emberi jognak az alapjogvédelmi vonatkozásait, azaz azt, hogy egy adott helyzetben az állam hogyan definiálja egy jog tartalmát. Ehhez szükséges az, hogy lefektesse az egyes alapjogok korlátozására vonatkozóan szabályokat. Mivel ez absztrakt módon nehezen határozható meg pontosan, az állam az alkotmányos keretek kijelölése mellett a mérlegelés feladatát, és így a konkrét meghatározást a bíróságokra bizza, azaz a bíróságok fogják meghatározni az egyes vitás kérdések esetében az, hogy mi az alapjog államilag védett, kikényszeríthető tartalma és terjedelme. Az intézményi alapjogfelfogás pedig azt veszi alapul, hogy az alapjogvédelmi szempontoknak az egész jogrendszert át kell szőniük. Ez az elmélet az átfogó intézményrendszer megteremtését fogja fel az egyéni alapjogvédelem garanciájaként. Létezik az alanyi jogok tiszteletben tartásának és védelmének a kötelezettsége, ám emellett az államnak objektív intézményvédelmi kötelezettsége is van, amely a jogok nem szubjektív, alanyi jogi, hanem intézményes védelmét valósítja meg.”

A tanulmány kitér az emberi alapjogok korlátozhatóságának nemzetközi kérdésére is röviden, ami kulcsfontosságú lehet a magyar szabályozás szempontjából, ugyanis az elmúlt évtizedek jogharmonizációs törekvései következtében már nem hagyhatja figyelmen kívül a nemzetközi normákat egyetlen állam jogrendje sem: „Az emberi jogokat tartalmazó nemzetközi egyezmények megfogalmazzák, hogy milyen módon és milyen mértékben lehetséges az alapvető jogok korlátozása. Formai követelményként a törvényi szabályozás, tartalmi követelményként pedig valamilyen arányossági mérce mindig megjelenik. Ennek a komplex mérce az elemei között található általában a nyilvánosság formai követelménye, azaz az, hogy a világos és egyértelmű korlátozási lehetőség előre megismerhető legyen. Tartalmi követelmény pedig például az lehet, hogy korlátozás csak az egyezményben foglalt közérdekű célok érdekében lehetséges, és csak akkor, ha az szükséges, és arányos az elérni kívánt céllal.” A magyarországi alapjogkorlátozás szabályozási rezsimje a következőképp foglalható össze: „Az Alaptörvény már nevesítve tartalmazza azt az alkotmányosságot vizsgáló módszert, amelyet vonatkozó normaszöveg hiányában az Alkotmányban foglaltak értelmezésére alakított ki az Alkotmánybíróság a rendszerváltást követő húsz évben. Az Alkotmánybíróság megfogalmazása szerint a mérce legösszetettebb, legszigorúbb változata a következő volt: az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha egy másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához önmagában tehát nem elegendő, hogy az másik alapvető jog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem az is szükséges, hogy a korlátozás megfeleljen az arányosság követelményének: az elérni kívánt cél fontossága és az érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt választani. Alkotmányellenes a jog tartalmának korlátozása, ha az kényszerítő ok nélkül, önkényesen történik.” Ez jelenik meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében is: „Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

Megkülönböztethetünk az alapjogokon belül ún. abszolút jogokat: „Az Alaptörvény szerint is vannak olyan alapjogok, amelyek abszolút jellegűek, mert korlátozhatatlanok, semelyik más alapjog vagy alkotmányos cél érdekében nem lehet őket korlátozni. Általában – tehát akkor, ha különleges jogrendet nem vezettek be – ilyen jognak minősül a magyar alkotmánybírósági gyakorlat szerint az élethez és emberi méltósághoz való jog, valamint az, hogy minden ember jogképes, a jog alanyának minősül, olyan értelemben, hogy az ember emberi minősége, az egyenlő emberi méltóság nem sérülhet. [...] Az abszolút jogok másik csoportja a büntetőjogi garanciákhoz, illetve a bírósági eljárás tisztességességét garantáló elvekhez kapcsolódik. ->A tisztességes eljáráshoz való jog korlátozhatatlan. Az Alaptörvény szerint még különleges jogrend idején sem függeszthető fel az élethez való jog, az emberi méltósághoz való jog, nem szeghető meg a kínzás és embertelen bánásmód tilalma, illetve a nullum crimen sine lege elve (->nullum crimen, nulla poena sine lege), nem oldható fel ->az ártatlanság védelme és a védelemhez való jog.”

Ahogy arra a tanulmány is minden kétséget kizáróan rávilágít, a jelen ügyben sérelmet szenvedett alapjogok, nevezetesen a tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a hatékony védelemhez való jog nem korlátozhatóak más alapjog vagy alkotmányos cél érdekében sem. Ez azt is magában foglalja, hogy a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása e két alapjog esetében fel sem merülhet, hisz ezen alapvető jogoknak mindig – kivéve, ha különleges jogrend van érvényben az országban – érvényesülniük kell.

Eltérő a helyzet azonban az egyes alapjogok részjogosítványainál, hisz előfordulnak olyan esetek, amikor az abszolút alapjogokból levezethető részjogosítványok – a törvényi

keretek között – korlátozhatóak. Ahogy azt a fentiekben is kifejtettem, a fegyverek egyenlősége, mint a tisztességes eljáráshoz való jog egyik részjogosítványa nem esik az abszolút jogokkal egy megítélés alá, így indokolt esetben korlátozható. Ilyenkor az alapjogi teszt alkalmazása válik szükségessé.

Az alapjogi teszt, azon belül is a szükségesség-arányosság kérdésköre témájában a 30/2015. (X. 15.) AB határozatban foglaltakat idézem: „Az alapjogot érintő korlátozásnak meg kell felelnie a szükségességi és arányossági követelményeknek. A korlátozás akkor felel meg az Alaptörvénynek, ha az feltétlenül (vagyis elkerülhetetlenül) szükséges valamely alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében. Ráadásul a korlátozásnak arányban kell állnia az elérni kívánt céllal, és nem szabad érintenie a gyűlekezési szabadság lényeges tartalmát. [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés].”

További lényegi megállapításokat tartalmaz az AB 30/2015. (X. 15.) határozata: „Az Alkotmánybíróság a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban megállapította, hogy „[a]z Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Az alapjogkorlátozásnak ez a tesztje mindenekelőtt a jogalkotót kötelezi, ugyanakkor hatáskörükhöz igazodva a jogalkalmazókkal szemben is alkotmányos követelményt fogalmaz meg. E követelményből – az Alaptörvény 28. cikkére is tekintettel – a bíróságoknak az a kötelezettsége adódik, hogy ha olyan jogszabályt értelmeznek, amely valamely alapjog gyakorlását korlátozza, akkor a jogszabály engedte értelmezési mozgástér keretein belül az érintett alapjog korlátozását kizárólag a szükséges és arányos mértékű beavatkozás szintjére szorítják.” Továbbá: „[a] korlátozás gyakorlásakor azonban a jogalkalmazóknak mindig figyelemmel kell lenniük arra is, hogy az alapjogok korlátozására kizárólag az elérni kívánt céllal arányos módon kerülhet sor alkotmányosan. Az arányosság az elérni kívánt cél és az alapjogi korlátozás súlyának mérlegelését kívánja meg, ami azt is jelenti, hogy minél erősebb érvek szólnak egy alapjog védelme mellett, annál körültekintőbben kell eljárni annak korlátozásakor.”

Határozott álláspontom szerint az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt feltételek közül egy sem teljesülhet jelen ügyben, hisz a fegyverek egyenlőségének megsértését (az eltérő tartalmú iratjegyzék és iratanyag rendelkezésre bocsátásával) sem más alapvető jog érvényesülése, sem pedig valamely alkotmányos érték védelme nem indokolhatta. Mindebből pedig az is következik, hogy ezen alapvető jog akként került megsértésre, hogy annak alkotmányos vagy törvényi alapja lett volna.

Tekintettel arra, hogy a hatékony bírói jogvédelem határozott álláspontom szerint jelen ügyben több alkalommal – gondolok itt a másodfokú bíróság eljárására és ítéletére, továbbá arra, hogy a feljelentés miatt a visszaélések orvoslása bírói szakba sem juthatott el – sérelmet szenvedett, indokoltnak tartom megemlíteni, hogy az Alkotmánybíróság miként vélekedik e kérdéstről 3/2013. (II. 14.) számú határozatában: „[...] a hatékony bírói jogvédelem nemcsak egy alapjog, hanem a többi polgári, politikai, kulturális, gazdasági és szociális jog érvényesítésének és védelmének nélkülözhetetlen előfeltétele. Éppen ezért a jogállamiság és a hatékony bírói jogvédelem között közvetlen a kapcsolat, és a bírói jogvédelem a jogállam egyik alapelemét jelenti. A bírói jogvédelem hatékonyságát számos részletszabály, illetve egyéb tényező befolyásolja, így például a keresetindítás határideje, az elévülési idő, eljárásindítás formális szabályai, a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételei, vagy az eljárások tényleges hossza és költsége. A bírói út igénybevételének megtagadása a bírói jogvédelem teljes hiányát jelenti. Hatékony bírói jogvédelem hiányában pedig a többi alapjog is tartalom nélkülivé válik. Ezen kívül a bíróságoknak azért is kiemelt a felelősségük az alapjogi igények

érdemi elbírálásáért, mert a jogvitákban a véglegesség igényével döntenek. A vizsgált bírói döntés álláspontom szerint elsősorban e követelménynek nem felelt meg.”

Végezetül – a fentiek egyfajta összegzéseként, azoknak keretet adva – hivatkozom a Tisztelt Alkotmánybíróság 3/2015. (II. 2.) számú határozatában foglaltakra, melyek az alkotmányjogi panasz elbírálására vonatkoznak: *„Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.”*

Határozott álláspontom szerint jelen ügyben nem férhet kétség az eljárásjogi szabályok, elsősorban pedig az Alaptörvényben foglalt alapjogaim súlyos megsértésének tényéhez, mert törvénytelen vádat, illetve törvénytelenül beszerzett bizonyítékokat eredményezett. A jogerős végzést hozó másodfokú bíróság az indokolásában – megítélésem szerint helytelenül – megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a büntetőeljárás szabályait megtartotta. Kifejti, hogy tekintettel arra, hogy a nyomozás elrendelése a feljelentést tartalmazó iraton is feljegyezhető, *„jelen ügyben is ez utóbbi intézkedés történt, a nyomozást elrendelő feljegyzés az eredeti nyomozati irat 29. oldalán fellelhető”*. Ahogy azt a fentiekben is jeleztem, a védőm rendelkezésére álló iratanyagban azonban nem szerepel ilyen feljegyzés megléte, amely a hatóságok eljárásának tisztességességét is kétségbe vonja. Azáltal, hogy a két iratanyag tartalma eltér egymástól, egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a feljegyzés utólag, jóval a nyomozás megkezdését (az elrendelés terminus itt nem lenne helytálló, hisz feljegyzés hiányában a nyomozás nem rendelhető el) követően került feltüntetésre az eljáró nyomozó hatóság részéről.

Az indokolás tartalmazza továbbá, hogy feljegyzés hiánya sem eredményezné az ítélet hatályon kívül helyezését, mert az lényeges eljárási szabálysértést nem valósít meg. Ezen álláspont és az abból levont következtetés megítélésem szerint nem helytálló, ugyanis egy nem törvényesen elrendelt, sőt valójában egyáltalán nem elrendelt nyomozás igenis olyan súlyos szabálysértésnek minősül – tekintettel többek között az így beszerzett bizonyítékok törvényteleniségére –, aminek az ítélet hatályon kívül helyezését kellene eredményeznie, ahogy ezt a releváns szakirodalom is alátámasztja.

Mindezekre tekintettel kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a fentiekben hivatkozott másodfokú bírói döntést annak alaptörvény-ellenessége folytán szíveskedjen megsemmisíteni és új eljárásra utasítani az ítélet végrehajtása során kívül történő felfüggesztésének, illetve félbeszakításának elrendelése mellett. A végrehajtás felfüggesztésére az Abtv. 61. § (1) bekezdése teremti meg a jogalapot: „Az Alkotmánybíróság eljárásában kivételesen a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére hívja fel a bíróságot, ha az a) az alkotmánybírósági eljárás várható tartamára vagy a várható döntésre tekintettel, b) súlyos és helyrehozhatatlan kár vagy hátrány elkerülése érdekében, vagy c) más fontos okból indokolt, és a bíróság az 53. § (4) bekezdése alapján a döntés végrehajtását nem függesztette fel.”

A végrehajtás felfüggesztését, illetve félbeszakítását illetően hivatkozom a BDT2018. 3946. döntésre, mely kimondja, hogy: *„A végrehajtás felfüggesztése az Alkotmánybíróság eljárásában ideiglenes intézkedésnek minősül, amely arra szolgál, hogy a végső soron irányadó érdemi döntés joghatásait a felek ne tudják meghatározni. Az ítélet kirívó és egyértelmű módon*

sértette az I. rendű alperes tisztességes eljáráshoz és jogorvoslathoz fűződő jogát, ezért nyilvánvaló, hogy annak megsemmisítése várható. [...] Az ítélet végrehajtásának felfüggesztése az egyetlen olyan megoldás, amely a jogsérelem orvoslását ténylegesen biztosítja, és amellyel elkerülhető az I. rendű alperest fenyegető súlyos és helyrehozhatatlan károsodás.”

Kérem továbbá a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy szíveskedjen jelen eljárás felfüggesztéséről, illetve félbeszakításáról határozni a nyomozás elrendelésével egyidejűleg, arra tekintettel, hogy 2021. december 22. napján az elítéltnak meg kell kezdenie a szabadságvesztés letöltését.

Budapest, 2021. november 24.

Tisztelettel:

Dr. Kiss M. László Ügyvédi Iroda

képv.: dr. Kiss M. László ügyvéd

Mellékletek:

- 1. sz. melléklet: Ügyvédi meghatalmazás
- 2. sz. melléklet: A Budapest Környéki Törvényszék 1.Bf.611/2020/16. számú végzése
- 3. sz. melléklet: A döntés kézbesítésének igazolása
- 4. sz. melléklet: A Gödöllői Járásbíróság 4.B.112/2018/72. számú ítélete
- 5. sz. melléklet: Az elsőfokú ítélettel szembeni, részletes indokolással ellátott fellebbezés
- 6. sz. melléklet: A védelem rendelkezésére álló iratjegyzék
- 7. sz. melléklet: A Gödöllői Járásbíróság által a védelem részére 2021. július 7. napján megküldött iratjegyzék
- 8. sz. melléklet: A Gödöllői Járásbíróság rendelkezésére álló teljes iratanyag
- 9. sz. melléklet: Feljelentés
- 10. sz. melléklet: A feljelentés elutasítása
- 11. sz. melléklet: A feljelentés elutasítására tett panasz
- 12. sz. melléklet: Fellebbezés részletes indokolásának kiegészítése